

До 35-річчя незалежності України відтворено дзвін Десятинної церкви: тепер можна почути, як він звучав майже 800 років тому

24.8.2026 - | Ministerstvo kultury ta informopolityky

До 35-річчя незалежності України ГО Ukraine WOW у співпраці з Національним музеєм історії України за підтримки Міністерства культури України відтворили дзвін Десятинної церкви — один із найдавніших у країні.

Десятинну церкву заклав наприкінці X століття князь Володимир Великий. Саме вона стала першим кам'яним храмом Русі. Довгий час її дзвони скликали киян на богослужіння, сповіщали про свята, небезпеку та важливі події. Але у 1240 році внаслідок монгольської навали храм був зруйнований, а дзвін втрачений.

Історія продовжилася в 1937 році, коли видатний український археолог Теодосій Мовчанівський знайшов фрагмент дзвона під час археологічних розкопок. Уціліло тільки 60% поверхні, а язик та кріплення — ні. Відтоді дзвін зберігався як унікальний артефакт у музейній колекції.

*«Навесні 2026 року ми побачили фрагмент дзвона в колекції Національного музею історії України. Коли дізналися більше його історію, зрозуміли: перед нами справжня реліквія — свідчення тягlosti української державності. Ми вирішили відтворити дзвін один в один — не лише форму, а й звучання. Фахівці з України, Нідерландів, Німеччини та Португалії об'єднали свої знання, технології та досвід, щоб виконати це завдання. Тепер ми можемо не тільки побачити, який вигляд мав дзвін Десятинної церкви, але й почути, як він звучав. Уперше за сотні років. Ми дуже вдячні Київстару та Farmak, без підтримки яких ця реконструкція була б неможлива», — говорять співзасновниці Ukraine WOW **Ярослава Гресь та Юлія Соловей.***

Як реконструювали дзвін

Робота над реконструкцією розпочалася зі створення 3D-моделі музейного фрагмента. Сканування дозволило зафіксувати кожну деталь поверхні без ризику пошкодити оригінал. Далі дослідники визначили хімічний склад бронзи за допомогою рентгенофлуоресцентного аналізу, після чого створили повну цифрову модель дзвона, відновивши втрачені частини на основі геометрії збереженого фрагмента та історичних аналогів.

Наступним етапом стало комп'ютерне моделювання. Інженери прорахували поведінку металу під час удару та змоделювали поширення звукових коливань. За допомогою акустичного синтезу вдалося почути, як звучатиме реконструйований дзвін ще до його лиття, що дозволило перевірити й уточнити модель.

«Майже 800 років цей дзвін мовчав. Тепер ми знову можемо почути звук, який колись лунав у середньовічному Києві. Це особливий зв'язок крізь століття — з містом, людьми, нашою історією та культурою. Сучасні технології дали нам можливість буквально повернути голос частині української спадщини. Дякую Ukraine WOW, Національному музею історії України,

українським та міжнародним фахівцям і партнерам, які зробили це можливим», — зазначила **Тетяна Бережна**, Віцепрем'єр-міністерка України з гуманітарної політики України — Міністерка культури України.

Проект став результатом співпраці істориків, археологів, інженерів, акустиків і майстрів лиття з України, Німеччини, Нідерландів та Португалії.

Українські науковці працювали з археологічною знахідкою, історичними джерелами та музейними колекціями. Наукова команда Національного музею історії України підготувала історичні матеріали про походження дзвона та обставини його виявлення. Команда Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського під керівництвом декана факультету електроніки Сергія Найдю виконала цифрову реставрацію, комп'ютерне моделювання та акустичне відтворення дзвона.

«Дуже важливо, що такий унікальний артефакт із колекції нашого музею був відтворений спільними зусиллями фахівців та партнерів. Відтепер цей дзвін матиме й церемоніальну функцію. Завдяки цьому проекту та сучасним технологіям наша давня спадщина звучить із новою силою та новими сенсами. І разом із нею ми повертаємо імена тих дослідників, які її відкривали, вивчали й зберігали для нащадків. Серед них — Теодосій Мовчанівський, який у 1937 році знайшов фрагмент давньоруського дзвона, але вже наступного року був заарештований за сфабрикованими звинуваченнями та розстріляний. Сьогодні його ім'я знову звучить разом із цим дзвоном», — коментує **Олена Земляна**, директорка Національного музею історії України.

До проекту долучився Клаус Хаммер, німецький експерт із дзвонів та науковий директор Музею дзвонів колегіальної церкви в Герренберзі. Він надав команді історичні креслення та консультував дослідників щодо конструкції та особливостей середньовічних дзвонів.

Також до співпраці долучилися музеї дзвонів у Німеччині: Westfälisches Glockenmuseum у Гешері надав наукові матеріали про конструкцію язиків дзвонів IX–XIII століть, а в GlockenStadtMuseum, що в Апольді, команда проекту виконала 3D-сканування язиків дзвонів XIII та XIV століть, що збереглися до нашого часу.

Важливим елементом реконструкції став фрагмент корони давньоруського дзвона із Сахнівки на Черкащині, що зберігається в Національному музеї історії України.

Фінальним етапом стало лиття дзвона на Королівській ливарні Royal Eijsbouts у Нідерландах — одному з провідних центрів дзвоноливарства у світі. Саме тут відливали дзвони для численних історичних храмів Європи, зокрема для знаменитого Собору Паризької Богоматері.

У результаті реконструкції вийшла точна копія дзвона Десятинної церкви. Його вага становить 87,5 кг, а склад сплаву максимально наближений до середньовічного.

«Дзвони — унікальні інструменти, адже вони можуть зберігати свої характеристики протягом століть. У нашому випадку ми працювали з фрагментом дзвона XII–XIII століття — надзвичайно рідкісним джерелом історичної та наукової інформації. Він дозволив нам дослідити форму дзвона, технологію його виготовлення, метал і, зрештою, відтворити його звучання. Сьогодні завдяки 3D-скануванню, аналізу металу та акустичним дослідженням ми можемо зробити те, що ще кілька років тому було практично неможливим: максимально точно відтворити профіль дзвона на основі фрагмента, підібрати сплав, близький до оригінального, і спрогнозувати його звучання. Для мене особливо важливо, що завдяки цій

роботі ми повертаємо не просто звук дзвона, а звук, який колись чули люди в середньовічному Києві. Це найближче можливе звучання того, що мовчало майже 800 років. Для мене велика честь бути частиною роботи, яка допомагає зберегти українську культуру та спадщину для майбутніх поколінь», — каже консультант проекту, співавтор одного з ключових наукових досліджень у сфері цифрової реконструкції історичних дзвонів «Звук бронзи» **Мігель Карвалью**.

Цінність проекту

Проект реалізований без державного фінансування завдяки «Київстару», найбільшому оператору електронних комунікацій України, та Farmak, лідеру з виробництва лікарських засобів в Україні та провідному експортеру національної продукції на ринки понад 60 країн.

«“Київстар” понад 28 років забезпечує зв’язок в Україні, тому нам близька сама ідея цього проекту — зв’язок між людьми, часом і поколіннями. Для нас важливо підтримувати ініціативи, які допомагають зберігати українську культурну спадщину і водночас відкривати її по-новому. Ми хочемо, щоб історію цього дзвона могли не лише побачити, а й почути якомога більше людей в Україні. Тому створене для проекту звучання на основі пісні «Ніч яка місячна» також буде доступне абонентам у сервісі Ді-Джингл Київстар», — коментує **Олександр Комаров**, президент компанії Київстар.

«Понад сто років Farmak є частиною історії України. Ми багато інвестуємо у розроблення нових лікарських засобів, розвиток виробництва та сучасні технології. І водночас долучаємося до проектів, що допомагають зберігати культурну спадщину та ідентичність. Саме тому ми підтримали відтворення дзвона Десятинної церкви. Для нас це можливість повернути до життя частину нашої історії та зберегти її для майбутнього. Ми також створили 20 мініатюр дзвона, які подаруємо українським школам. Сподіваємося, що вони стануть частиною свята Першого дзвоника та допоможуть познайомити школярів з цією сторінкою української історії», — коментує **Володимир Костюк**, генеральний директор Farmak.

Щоб отримати мініатюру дзвона, потрібно заповнити гугл-форму за посиланням **до 26 серпня включно**. 27 серпня організатори оберуть 20 шкіл, які отримають мініатюри за допомогою сервісу автоматичного жеребкування.

Уперше голос дзвона почули гості Національного молитовного сніданку України 23 серпня. А вже скоро його побачать відвідувачі виставки «Той день», яка відкриється на центральному залізничному вокзалі Києва.

Переглянути **історичні фото, фото процесу відтворення**.

<https://mincult.gov.ua/news/do-35-richchya-nezalezhnosti-ukrayiny-vidtvoreno-dzvin-desyatynnoyi-cz-erkvy-teper-mozhna-pochuty-yak-vin-zvuchav-majzhe-800-rokiv-tomu>